

Розділ 1

Пагорби, що виднілись під літаком, уже прокладали свою тінь у золотавому вечорі. Рівнини вкрилися неймовірним світлом: у цих краях вони довго зберігають такий золотавий відтінок, так само як після зими на них ще довго лежить сніг.

Повертавши патагонську пошту з крайнього півдня, у бік Буенос-Айреса, пілот Фаб'єн розпізнав у повітрі наближення вечора за тими самими ознаками, що його розпізнають по воді у порту: за цим спокоем, за легкими брижами, які ледь утворювали спокійні хмари. Він увійшов у величезну і блаженну гавань.

У цьому спокої в нього складалося враження, що він на повільній прогулянці, як пастух. Пастухи Патагонії ходять, не поспішаючи, від однієї отари до іншої, а Фаб'єн літав від одного міста до іншого, був пастухом маленьких міст. Що дві години в повітрі Фаб'єн зустрічав отари: одні приходили пити воду на береги річок, інші – паслися на рівнинах.

Іноді, подолавши сотню кілометрів над степами, ще більш безлюднішими, аніж море, пілот натрапляв на загублену ферму, яка була схожа на корабель серед лугів і несла позаду тягар людських життів. Тоді він вітався з цим кораблем крилами свого літака.

Навігаційна радіостанція передавала новину всім станціям на лінії: «Бачимо Сан-Хуліан, посадка за десять хвилин».

Такі станції розташувалися на дві тисячі п'ятсот кілометрів від Магелланової протоки до Буенос-Айреса, але за цією відкривались кордони ночі, як в Африці: за останнім підкореним селом – кордони таємничості.

Радист передав пілоту газету:

– Стільки штормів, що розряди заливають навушники. Ви будете ночувати у Сан-Хуліані?

Фаб'ен усміхнувся: небо було спокійне, як акваріум, і всі аеродроми перед ними сигналізували: «Небо чисте, без вітру». Він відповів:

– Продовжуємо.

Але радист подумав, що бурі десь затаїлись, як хробаки в плоді; ніч буде, напевне, прекрасною та водночас спотвореною: йому не хотілося входити у цей морок, що все зіпсує.

Коли ми повільно спускалися над Сан-Хуліаном, Фаб'ен відчув втому. Все, що наповнює життя людей теплом, поставало перед ним: їхні будинки, маленькі кафе, дерева,

під якими вони гуляють. Він був як завойовник у вечір своїх підкорень, який оглядає землі власної імперії та відкриває скромне людське щастя. Фаб'ену потрібно було скласти зброю, відчуті її тяжкість та втому, бо у пілотів також багато і страждань. Він хотів тут бути простою людиною, яка дивиться у вікно на нерухомий краєвид. Йому б підійшло це крихітне село, адже зробивши вибір, ти вже задоволений тим, що таке поселення існує, і можеш просто його любити. Маленькі місцини так само обмежують, як і любов. Фаб'ен хотів би жити тут довго, отримати свою частку вічності, тому що маленькі містечка, де він жив лише годину, сади, обгороджені старими мурами, якими він гуляв, здавалися йому вічними, тими, що можуть існувати без людини. І село піднялося назустріч екіпажу, відкрилося перед Фаб'еном. Він думав про дружбу, про ніжних дівчат, про затишок білих скатертин, про все, до чого поволі звикаєш назавжди. А село вже було під крилами літака, показуючи таємницю своїх замкнених садів, які вже не захищали його стіни. Але, приземлившись, Фаб'ен знав, що не бачив внизу нічого, окрім кількох чоловіків, які повільно поралися поміж камінням. Лише своїм спокоєм це село захищало таємницю власних пристрастей. Тут не отримаєш теплоти так просто, а щоб її мати, варто було б теж залишатися спокійним.

Коли десять хвилин зупинки закінчилися, Фаб'єну довелося летіти.

Він повернувся до Сан-Хуліана: це було не що інше, як жменька вогнів, які згодом перетворились на зірки, а далі на пил, що його спокусив, але і той зрештою розвіявся.

«Я більше не бачу циферблати: вмикаю», – подумав Фаб'єн. Він торкнувся контактів, але червоні лампи кабіни пілота настільки розсіювались у голубих сутінках, що майже нічого не було видно. Фаб'єн простягнув руку до лампочки, його пальці ледь виднілись. «Занадто рано», – константував він.

Та ніч, мов темний дим, падала на землю й наповнювала долини. Ми вже не могли відрізнити їх від рівнини. Але села вже засяяли вогнями, і їхні сузір'я перегукувались між собою. І Фаб'єн теж натиснув пальцем на габаритні вогні та блимнув – у відповідь селам. Земля наповнювалася промінчиками світла, кожен дім, дивлячись у безмірну ніч, запалював свою зірочку немов маяк, що світить до моря. Усе, де жевріло людське життя, виблискувало вогнями. Фаб'єн захоплювався тим, що цього разу вхід у ніч відбувся, як вхід у гавань – повільно і красиво.

Він занурив свою голову в салон кабіни. Панель приладів почала світитися. Один за одним пілот перевіряв показники і тішився. Він зрозумів, що літак міцно тримається у небі. Фаб'єн торкнувся пальцем сталевого лонжерона й відчув, як крізь метал тече життя: метал не вібував, а жив. П'ятсот кінських сил двигуна передавали у нього легенький струм, який перетворював його холод на оксамитове тіло. Знову пілот під час польоту відчув зовсім не запаморочення і не сп'яніння, а незбагненну роботу живої плоти.

Тепер, підлаштувавши під себе цей залізний світ, Фаб'єн міцно в нього вп'явся, адже так почувався тут комфортніше.

Він постукав по електричному розподільчому щитку, торкнувся контактів один за одним, трохи посовався, зручно сів і шукав найкраще положення, щоб по-справжньому відчувати коливання п'яти тонн металу, які на своїх крилах несла ніч. Далі Фаб'єн намацав і поставив на місце свою аварійну лампу, покинув її та ще раз намацав, переконавшись, що та не вислизнула, і знову почав торкатись кожного тумблера, щоб потім одразу їх упевнено увімкнути. Так він привчав свої руки працювати наосліп. Потім, коли його пальці вже добре вправлялись, то Фаб'єн дозволив собі увімкнути ліхтар, прикрасивши свою кабіну точними приладами, і за допомогою лише циферблатів спостерігав, як літак, немов пірнаючи, входить у ніч. Оскільки ніщо не хиталось, не вібувало і не

тремтіло, а його гіроскоп, висотомір і швидкість двигуна залишалися стабільними, він трохи потягнувся, сперся шиєю на шкіру сидіння і занурився у глибоку медитацію польоту, коли можна насолодитись незбагненною надією.

І тепер у серці ночі Фаб'єн, мов сторож, відкриває те, що ніч показує людині: усі ці вигуки, вогні, тривогу. Ось ця проста зірка в темряві відображає самотність будинку. Інша зірка вже погасла – це дім, де живе любов.

Або де живе нудьга. Це будинок, який перестає посилати свій сигнал світу.

Ті селяни, спершись на стіл перед своєю лампою, чогось чекають, але самі не знають чого. Вони не знають, що їхнє бажання простягається настільки далеко у величну ніч, що їх оточує. Але Фаб'єн це зрозумів, коли, пролетівши тисячі кілометрів, відчув глибокі хвилі землі, що підіймають і опускають живий літак, коли він, мов через війни, пройшов крізь десятки штормів, а між ними – галявини місяця, а пілот, немов переможець, летить на це світло. Ці люди вірять, що їхня лампа освітлює лише скромний стіл, але за вісімдесят кілометрів від них це світло вже відчувають інші, наче сигнал, надісланий у відчаї з безлюдного острова у морі.

Розділ 2

Ось так три поштові літаки з Патагонії, Чилі та Парагваю повертаються з півдня, заходу та півночі до Буенос-Айреса. Їхнього завантаження вже чекали, щоб близько опівночі дозволити виліт до Європи іншому літаку.

Три пілоти, загублені вночі, кожен у своєму літаку, мов у важкому човні, розмірковували над польотом і, прямуючи до величезного міста, повільно спускалися зі свого бурхливого чи мирного неба, як іноді дивні селяни спускаються зі своїх гір.

Рів'єр, відповідальний за всю мережу, ходив туди-сюди посадковим майданчиком Буенос-Айреса. Він мовчав, тому що доки не прибудуть ті три літаки, цей день для нього залишався небезпечним. Хвилина за хвилиною, поки до нього доходили телеграми, Рів'єр усвідомлював, що він наче щось забирає у долі, зменшує частину невідомого в житті й витягує свою команду з ночі на берег.

До Рів'єра підійшов працівник, щоб передати повідомлення з радіостанції:

- Кур'єр із Чилі повідомляє, що бачить вогні Буенос-Айреса.
- Добре.

Невдовзі Рів'єр почув цей літак, ще один повернувся з темної ночі, як з моря, повного припливів, відпливів